

„Posláním univerzity je vytvářet pocit bezpečí a jistoty v rozbouřených vodách,“ říká nový rektor ČZU Michal Lošťák

1.2.2026 - Lenka Prokopová | Česká zemědělská univerzita v Praze

V příštích čtyřech letech bude směr, jímž se má ubírat Česká zemědělská univerzita v Praze, udávat nově zvolený rektor Michal Lošťák. Akademický senát ho na podzim vybral ze tří kandidátů, poté jeho nominaci spolu s dalšími rektory vysokých škol schválila vláda a 20. ledna 2026 ji definitivně potvrdil prezident republiky. Od 1. února 2026 Michal Lošťák nahrazuje v rektorském křesle Petra Skleničku, který univerzitu řídil po dvě funkční období. Profesor Lošťák zakládá svoji vizi na budování excelentní univerzity. A také na posilování mezilidských vztahů, jak vyplývá z našeho rozhovoru s novým rektorem ČZU.

Pane rektore, pro mnohé je ČZU srdeční záležitostí na celý život. Týká se to zejména jejich absolventů, ale i těch, kteří sem přišli odjinud, začali zde pracovat, vyučovat, věnovat se výzkumu a propadli kouzlu zdejšího génia loci. Jak se vytvářel váš vztah k ČZU?

V této souvislosti se mi vybavuje věta z filmu Vojtěcha Jasného Všichni dobří rodáci „V životě každého člověka je jeden nejvíce rozhodující okamžik.“ Pro mě byla tím okamžikem nabídka z ČZU, tehdy ještě VŠZ. Byl jsem v té době svým způsobem exot. S tou školou jsem nebyl nijak spojený, nestudoval jsem ji, nemám zemědělské ani přírodovědné vzdělání. Dostal jsem však příležitost dělat výzkum a seznamovat se s měnícím se prostředím venkova a zemědělství. To bylo v raných devadesátkách, v časech velkého obratu. Na škole jsem potkal báječné lidi. Všechno pro mě bylo úplně nové. A to vlastně formovalo můj vztah k univerzitě, že jsem byl takový exot... Byl to pro mne úplně nový svět.

Bydlel jsem na kolejích, takže jsem byl pořád ve víru studentského života. To bylo ještě zajímavější, když jsem začal učit. Jednou takhle zajdu do hospůdky – dnes je tam zastávka V Sedlci a prodávají tam auta – naproti seděli studenti a poslali mě pro pivo. Druhý den ráno ty studenty vidím na semináři v první lavici. Poznal jsem tady na škole úplně jiný svět. Jako sociolog jsem se zabýval převážně teorií, a teď tu najednou byla ta krásná praxe. Naš výzkum měl vazby k zemědělství a životnímu prostředí, k venkovu a podobně. Možná je dokonce dobré, když je člověk takový exot.

Podle všeho jste tu prožil nejkrásnější léta. Kdyby vám dnes někdo nabídl práci na prestižní zahraniční univerzitě, jak byste se rozhodl?

Dnes už bych nikam nešel právě proto, že je to moje srdeční záležitost. Ale v devadesátkách se rýsovaly různé možnosti. Rozhodl jsem se na univerzitě zůstat kvůli lidem, kteří tu tehdy působili. Jak jsem říkal, byli báječní a vážím si jich dodnes.

V momentě, kdy se ujímáte vedení, je univerzita konkurenceschopná, v mnoha ohledech patří mezi nejlepší v republice a má skvělé renomé i ve světě. Co považujete za její největší devizy?

Když jsem sem nastoupil, byli jsme Vysoká škola zemědělská, teď jsme univerzita se vším všudy. Byl jsem u toho, když jsme tu v devadesátkách začínali – a kde jsme teď? Ušli jsme obrovský kus cesty. To, kým jsme se stali, je asi největší deviza, ohromně se nám zvýšilo renomé. V devadesátých letech k nám přijeli z nejmenované americké univerzity, že nás budou vzdělávat a vysvětlí nám, jak se to má správně dělat. To už teď neplatí, naopak se k nám jezdí vzdělávat a sbírat zkušenosti jiní. Největší devizou je naše intelektuální bohatství. To, co máme všichni v hlavách – nejen technické dovednosti, schopnosti a znalosti, ale i obecné vědění, jak něco dělat. Někdy se tomu říká intelektuální kapitál, který zahrnuje i naši největší devizu: značku ČZU a povědomí o ní v okolním světě. Rozvíjíme se v

pozitivním slova smyslu, rosteme jako „živá univerzita“ a máme z toho prospěch všichni.

A co slabší momenty, na kterých bychom měli zapracovat?

Měli bychom víc dbát na naši pospolitost, na schopnost spolupracovat. Tím nechci vyloučit zdravou konkurenci, soutěživost mezi fakultami a katedrami i mezi jednotlivci. Je však lépe dělat věci společně, protože individuální zájmy a představy mohou erodovat celek. Univerzita, to nejsem jenom já nebo vy, je to něco víc. Když spolu budeme spolupracovat, když bude univerzita středobodem našeho života a naší srdeční záležitostí, bude to ku prospěchu všem.

Jako sociolog to vysvětluji pomocí teorie referenčních skupin. Univerzita je skupina, ke které se vztahujeme, která je pro nás vzorem, jejímž členem chceme být. To je ohromná deviza a byl bych rád, kdybychom tímhle směrem šli dál.

Do soutěže o příštího rektora jste vstupoval s vizí budování excelentní univerzity za spolupráce všech, kteří tady pracují a studují. Jaké konkrétní trendy jsou podle vás v tomto ohledu nejefektivnější?

Pro mě je zásadní, abychom naše úsilí soustředili na vytváření pocitu bezpečí a jistoty v dnešních rozbouřených vodách. Neustále jsme konfrontováni s tím, že to, co pro nás bylo ještě nedávno běžné a samozřejmé, najednou přestává platit. My však potřebujeme pocit jistoty a bezpečí, a právě ten by nám univerzita měla dávat. Když se tu budeme cítit dobře, bude se nám lépe fungovat.

Každý by měl mít pocit, že určité věci jsou jisté a že alespoň něco z toho, co platilo dřív, platí i dnes. Když totiž budete každý den chodit do práce nebo na výuku s bolením kolem žaludku, když nebudete vědět, co přijde v příští minutě, nemůžete podávat dobré výkony. Je tedy třeba nastavit celý systém opatření, jak dosáhnout vnitřní jistoty a jak se stát odolnými.

Když člověk zavítá na ČZU odjinud, nelze si nevšimnout jedné věci. Zdejší studenti vypadají veselejší, spokojenější, víc v pohodě než jinde.

To koresponduje s tím, co říkám svým studujícím v souvislosti s regionálním rozvojem. Chci od nich, aby si prošli obec, kde bydlí, a podívali se na ni úplně jinýma očima někoho, kdo tam je poprvé. Na jednom městském úřadě se mě ptali, co mají dělat, a já jim poradil: „*Zvedněte zadky a běžte se podívat po městě.*“ Udělali to a pak byli překvapeni, že se na ně lidé nesmějí. A já na to: „*Bodejť by se smáli, asi děláte něco špatně.*“ Proto mám radost, když říkáte, že naši studující působí pozitivně a jsou usměvaví. Snad to tedy neděláme tak špatně.

Jaké jsou vaše priority ve vztahu ke studujícím a zaměstnancům univerzity?

Klíčovou prioritou jsou pro mě dobré mezilidské vztahy. A tou další musí být odměňování kvalitní práce. Nejen finanční, ale i formou nepeněžních benefitů, což může být třeba i dobré jídlo. Další, a vlastně ústřední prioritou je excelence. Musíme udržet a zkvalitňovat naše výzkumné aktivity, být na špičce v oborech, které jsou nám vlastní. Výsledky našeho výzkumu musí mít dopad na celou společnost.

Jaký je váš názor na využívání umělé inteligence na vysokých školách?

Je to něco, co musíme přijmout zcela vážně a co bude klíčové. Samozřejmě jsem pro využití umělé inteligence a ať chceme nebo ne, jakýkoliv zákaz tady není na místě. AI nám může významně pomáhat ve výuce, například při přípravě. Nedávno jsem studujícím předmětu Rural Development zadal, ať nastíní svoji vizi venkova kolem roku 2040. Představy byly různé, jeden student z univerzity ve Wageningen by dokonce rád viděl na nizozemském venkově vodopády. Pak jsem jim ukázal, co vykouzlila umělá inteligence, a oni se s tím museli konfrontovat.

My jsme teď v momentě, který naši předci zažívali v souvislosti s industrializací. Ta zásadně změnila svět. Šla ruku v ruce s urbanizací, se zrušením nevolnictví a s osvobozováním člověka. Svět se

totálně změnil. Dnes tu máme umělou inteligenci, která je dobrým sluhou, ale asi budeme muset mnohem víc uvažovat o etických dimenzích. Jak daleko by měla zajít, abychom nakonec nebyli nemile překvapeni.

Už jste naznačil, že velkou devizou ČZU je transfer výsledků výzkumu do praxe. Jak to vidíte do budoucna?

Tento trend rozhodně chceme prosazovat dál, a to v oblastech, kde jsme silní. Transfer technologií do praxe budeme muset podporovat mnohem intenzivněji. Nejen proto, že je to i významný zdroj příjmů fakult a rektorátních pracovišť. Na naší univerzitě se věnujeme nesmírně zajímavým projektům a je třeba se s tím patřičně chlubit. Ukázat lidem, co všechno věda dokáže a co z toho mají oni. Tím bychom také postavili hráz současnému zpochybňování vědy a vědeckých autorit. Když dříve něco řekl vědec, tak se o tom nediskutovalo, zatímco dnes jsou fóra o tom, že Země je plochá a podobně. A každý řekne, tak mi dokažte opak, jste přece vědec...

Dlouhodobě se zabýváte mezinárodními vztahy. Budete mít víc šancí prosadit některé své cíle z pozice rektora univerzity?

Moje představa je, že někdy kolem roku 2035 tady bude něco, co jsme nazvali žitou internacionalizací. Něco, o čem ani nemusíme mluvit, protože to máme všude. V současné době je internacionalizace součástí pedagogické činnosti, vědy a výzkumu i komunikace navenek. V tomto ohledu je naše univerzita internacionální už nyní. Je to však i velká výzva do budoucna. ČZU je součástí univerzitní aliance (zatím) pod názvem Euroleague for Life Sciences (ELLS) a když mluvím s jejími představiteli, tíží je stejné problémy jako nás. Naši společnou prioritou je učinit zemědělský a lesnický sektor přitažlivý pro veřejnost. Jak to udělat, aby naše stěžejní vzdělávací programy byly pro dnešní společnost atraktivní. Všichni považují za samozřejmost, že jsou tu potraviny, že je tu příroda, jenže ono to vůbec není samozřejmé.

Teď je na spadnutí projekt tzv. Evropské univerzity, která má zahrnovat všechny univerzity aliance ELLS. Evropské komisi bude předložen 4. března a pokud ho schválí, bude to mít dopad i na naši univerzitu. Pak bychom společně se všemi partnery od Wageningen až po Estonskou zemědělskou univerzitu vytvořili společnou evropskou univerzitu.

To je tedy spolupráce v rámci Evropy. A co české univerzity? Když říkáte, že by měly být kotvou v rozbouřené společnosti, existuje podobně vstřícná spolupráce mezi našimi univerzitami? Třeba v tom, jak se vyrovnat se společenským tlakem a s devalvací hodnot?

Myslím, že tohle si naše univerzity uvědomují velmi silně a snaží se. To je největší výzva, která stojí před celým vysokoškolským prostorem. Každá z univerzit je bojovníkem sama za sebe, ale společně jdeme dál a spolupráce mezi námi funguje. Je tu například iniciativa Study in Prague, kde všechny pražské univerzity spolupracují z hlediska mezinárodního působení.

Jakou roli by podle vás měly univerzity hrát v rámci převratných společenských změn?

Jak už jsem naznačil, univerzita by měla být kotvou, majákem, který ukazuje zásadní principy umožňující se v těch změnách orientovat. Podívejte se, tohle už ne, tohle ještě ano. Měla by být garantem autority, protože autorita vědy je podkopávána. Je tady eroze autorit a hodnotová krize. Přesně tak to vidím, bohužel. Dříve byl pedagog autorita, osobnost, a najednou kde kdo může být kýmkoliv a je odborníkem na cokoli, ocenění se dávají za cokoli a můžete se k nim dostat i podvodem.

Bohužel. Ale zkuste si představit, kde byste chtěl vidět univerzitu po čtyřech letech svého mandátu?

Byl bych opravdu rád, kdybychom byli špičkovou univerzitou v oblasti, ve které působíme, protože máme ohromný potenciál. Je dán tím, že umíme propojit přírodovědné se sociálně vědním. Viděl bych tedy naši budoucnost ve využití tohoto potenciálu. Je to reputace, silný intelektuální kapitál, který je

nehmotný, symbolický. Jsou to naše znalosti, dovednosti, vztahy mezi lidmi. Ale je to samozřejmě i ekonomický potenciál a environmentální kapitál – to prostředí našeho areálu. Takže moje vize je bohatá univerzita. Bohatá nejen v klasickém slova smyslu, ale i díky lidem, díky své kráse, díky myšlenkám, které produkuje.

Co byste vzkázal studentům?

Dnes se mluví o takzvaných sněhových vločkách. Nemyslím si ale, že je to nejlepší metafora. Oni netají jako sníh, oni jsou nejistí. Ta jejich nejistota je dána ohromnými možnostmi volby, které mladí lidé mají. Najednou můžu tohle, tamto, a teď nevím, co s tím. Pak přijde jeden malinký problém a student neví, jak ho má řešit. Protože nemá návody na všechno.

Dá se to nějak řešit?

Možná bych viděl řešení v tom, co je jádrem našich strategií, a to je udržitelnost. Co je udržitelné, je dlouhodobé. A když je to dlouhodobé, nemůže to být zítra jinak a pozítří zase jinak. Zkrátka někde v kořenech naší univerzity je zakotvena udržitelnost správy toho, čím se člověk zabývá. Zemědělec ví, že příští rok musí zase zasadit, tam je dlouhodobost patrná. Příroda nám nedovolí nepřemýšlet a žádá si kontinuitu. Viděl bych to tak, že máme potenciál být univerzitou, která může svět navrátit k normálnímu běhu, a tak se stát odolnou. Půjčím si slova Anthonyho Giddense, autora knihy *Unikající svět: Jak globalizace mění náš život*. Tam jde o to, jak přivést náš svět, který nám protéká mezi prsty, zpátky pod naši kontrolu. A o to myslím dnes jde.

Nyní vás čeká nová důležitá životní etapa. Vstupujete do ní s radostí, nebo spíš s obavami?

Jsem rád a beru to jako výzvu. Ale také vím, že už nejsem nějaký nezkušený hejsek. Jsem si vědom toho, že mohou nastat problémy. Kdybych si to nepřipouštěl, mohl bych pak splakat nad výdělkem. Člověk musí mít nadhled, ale na druhou stranu musíme věci řešit. Nezametat je pod stůl a dělat, že se vlastně nic neděje. A nakonec, ta řešení problémů mohou být i překvapivá, pro někoho pozitivně, pro někoho negativně.

Rozhovor vedla: Lenka Prokopová

Foto: Tomáš Fongus (KPR) / Petr Zmek

<https://www.czu.cz/cs/r-7229-aktuality-czu/-poslanim-univerzity-je-vytvaret-pocit-bezpeci-a-jistoty-v-r.html>